

Mevrouw Blavatsky en de theosofie

– Daniel Ross Chandler

Mevrouw Helena Petrovna Blavatsky, geboren in 1831 in Ekaterinoslav in de Oekraïne in een adellijke familie, was een opmerkelijke vrouw, die medestichter van de Theosophical Society en een productief schrijfster werd, die zich een eclectische esoterie eigen gemaakt had. Zij was een helderziende die de wereld afreisde en die de tijdloze mysteriën bestudeerde en begreep. Bij haar inspanningen ging zij samenwerken met kolonel Henry Steel Olcott, die bijzonder geïnteresseerd was in de wetten die de communicatie met geesten beheersen en die met wiskundige zekerheid de onsterfelijkheid van de ziel aantonen.

Dr. Daniel Ross Chandler schrijft veelvuldig bijdragen over diverse onderwerpen.

Deze New Yorkse jurist die de onconventionele adellijke dame assisteerde was ervan overtuigd dat spirituele verschijnselen geen bovennatuurlijke wonderen zijn, maar materiële manifestaties die beheerst worden door natuurlijke wetten. Deze theosofische ‘maatjes’ stelden een paradigmaverandering voor van spiritualisme naar theosofie, een verschuiving van mediums die geesten van overledenen manipuleerden naar adepten die elementaire geesten tevoorschijn toverden. Deze pioniers die de Theosophical Society stichtten versmolten een aloude wijsheid tot een eigentijdse formulering die een eind zou maken aan de negentiende-eeuwse filosofische verwarring en morele chaos die de westerse wereld, zo gevaarlijk dichtbij een oorlogssituatie, overspoelden. Waar de kolonel de administrateur was die de groeiende theosofische beweging organiseerde, bleef mevrouw Blavatsky de charismatische leraar met de sprankelende persoonlijkheid.

HPB, zoals haar leerlingen haar noemden, had aanzienlijke invloed op het westerse denken, doorstond onrechtvaardige publieke smaad en laster en bleef een onverschrokken en uitgesproken critica die schijnheiligheid en vooroordeel aan de kaak stelde. Vanaf haar vroegste kindertijd in Rusland trok zij de aandacht met haar psychische vermogens, ofschoon zij niet in de eerste plaats geïnteresseerd was in het trekken van publieke belangstelling, maar in het ontdekken van de wetten en principes die deze verschijnselen mogelijk maakten. Zij werd een serieuze leerling die de metafysica onderzocht en die verre reizen maakte, waarbij zij esoterische kennis zocht, verborgen in oosterse bronnen. Dit was een buitengewone zoektocht voor een negentiende-eeuwse vrouw. In de zeventiger jaren van de negentiende eeuw keerde zij ten tweede male terug naar de VS, toen zij kolonel Olcott ontmoette, met wie zij in 1875 de Theosophical Society stichtte in New York City. In 1878 werd zij de eerste Russische vrouw die Amerikaans staatsburger werd.

Op 25 mei 1880 werden mevrouw Blavatsky en kolonel Olcott de eerste Amerikanen die formeel het boeddhisme omhelsden. Zij knielden voor een gigantisch beeld ter ere van de Boeddha op Ceylon, waar zij *Pansil* namen door de *Drie Toevluchten* en de *Vijf Voorschriften* van de Theravada-boeddhisten op te zeggen. Toen zij het boeddhisme aannamen, bekeerden zij zich niet, maar zij namen alleen de vorm in acht van één bepaalde religie als uiting van de innerlijke goddelijke wijsheid die theosofie is. In 1882 vestigden zij het internationaal hoofdkwartier van de Theosophical Society

in Adyar, dat indertijd ten zuiden van Madras (nu Chennai) lag.

Blavatsky als schijfster

Via haar uitgebreide geschriften deelde mevrouw Blavatsky haar enorme kennis met lezers. Zij onderzocht de wereldfilosofieën en religies, de oosterse cultuur, symbologie, esoterische literatuur, psychische verschijnselen en metafysica. Zij genereerde een niet aflatende stroom krantenberichten, tijdschriftartikelen en commentaren. Haar eerste grote boek *Isis Ontsluierd* veroorzaakte in 1877 een sensatie toen de twee boekdelen uitgegeven werden in New York. De eerste uitgave van duizend exemplaren was in twee dagen uitverkocht en er verschenen drie herdrukken tijdens de eerste zeven maanden. Deel I richtte zich op de vermeende onfeilbaarheid die aan de wetenschap toegeschreven werd, terwijl deel II de onfeilbaarheid die werd toegeschreven aan religie analyseerde, door op ambitieuze wijze de mysteries onder de loep te nemen waarmee de oude en moderne wetenschap en de theologie zich bezighielden. Zij was een veelweter en haar belangstelling varieerde van de oude Griekse filosofie over materie en kracht, zoals die door Pythagoras en Plato werd gedoceed tot de kabbalistische leringen, aangehangen door bepaalde joodse rabbijnen die een mystieke interpretatie van hun geschriften presenteerden. Blavatsky onderzocht de interpretatie die gegeven werd aan de mythologische verhalen die besloten lagen in verscheidene geschriften, besprak magie, bekeek nauwkeurig oude Egyptische literatuur, behandelde klassieke filosofieën en vergeleek de wereldreligies. Zij zocht erkenning voor de herme-

tische filosofie, de aloude universele wijsheid-religie.

De Geheime Leer

In 1885 verliet HPB India en reisde naar Europa, waar zij haar magnum opus, *De Geheime Leer* voltooide. Dit verscheen in twee delen in 1888: 'Kosmogenezis', een zoektocht naar de oorsprong en ontwikkeling van het universum; en 'Anthropogenezis', een onderzoek naar de oorsprong en ontwikkeling van de mensheid. Zij verklaarde dat zij geen openbaring rapporteerde; haar doel was het presenteren van talloze fragmenten, verspreid over duizenden boekdelen waarin de geschriften stonden die gekoesterd werden door Aziatische en pre-christelijke religieuze aanhangers. Zij bepleitte geen leerstellingen of dogma's; zij vroeg de lezers gewoon deze verklaringen te bestuderen vanuit een invalshoek, verschaft door algemene ervaring en rationele bespiegeling.

De Geheime Leer beschrijft menselijke en universele evolutie en verbeeldt de zichtbare en onzichtbare werelden van manifestatie waarin het leven bestaat in ontelbare vormen. Zij beweert dat, door het vergelijken van de kosmologieën die de aloude mensen aanhingen, eigentijdse zoekers kunnen ontdekken wat feitelijk universeel is. De verhandeling biedt hulp bij het ontrafelen van de menselijke geschiedenis. Blavatsky verwijderde een sluier waarin allegorieën en symbolen gehuld zijn uit de geschriften en mythologieën en daarbij onthult zij een innerlijke waarheid. In haar verklarende antwoorden op wetenschappelijke en religieuze vragen prikkelde zij evenzeer het leergierige intellect, de intense intuïtie alsook de hoogontwikkelde spirituele waarneming.

De Stem van de Stilte

De Stem van de Stilte, een klein meditatiehandboek, uitgegeven in 1889, bevat spirituele leringen en praktisch advies dat nuttig is ter instructie. Prachtig geschreven en heel ontroerend geeft de vertaling van Blavatsky eigentijdse lezers op duidelijke wijze uitleg van en commentaar op de principes en stellingen die worden geboden aan een zoeker naar verlichting. Met haar scherpe spirituele gevoeligheid transponeerde zij nauwgezet de originele dichterlijke beeldspraken, waarbij zij de aloude verzen herschiep in vloeiende Engelse literatuur. Dit boekje spoort de lezer aan met spirituele gevoeligheid te reageren op elke kreet van pijn, zoals een lotus zich opent voor de ochtendzon. Zij inspireerde tot mededogen en adviseerde lezers om de felle zon zelfs geen enkele traan van pijn te laten opdrogen voordat zij zelf deze weggeveegd hebben uit het oog van degene die lijdt. Uit het wegcijferen van het zelf kunnen wij de les leren van uiteindelijke bevrijding.

Andere geschriften

Nadat *Isis Ontsluierd* en *De Geheime Leer* waren uitgegeven, beantwoordde mevrouw Blavatsky vragen van lezers over de menselijke constitutie, de spirituele en psychologische dimensies, de mysteriën rond periodieke wedergeboorten, het verschil tussen noodlot en lotsbestemming en de problemen opgeroepen door de vrije wil en de Wet van Karma. Haar antwoorden verschenen als vraag-en-antwoordformule in *De Sleutel tot de Theosofie*. In *Praktisch Occultisme* besprak zij de esoterische theosofie, verborgen in religie en in de natuur, verduidelijkte zij het verschil tussen theoretisch en praktisch occultisme, beschreef zij Jezus als mens en

als Christus en voorzag zij de opeenvolgende messiaanse tijdperken. Gedurende wekelijkse bijeenkomsten, gehouden in de Blavatsky Loge in Londen, beantwoordde zij vragen van haar leerlingen over kosmische genesis, het universeel denkvermogen, de relatie tussen bewustzijn en substantie, religieuze symboliek en de evolutie van werelden en mensen. Haar pogingen om zulke onderzoeken van *De Stanza's van Dzyan* te verduidelijken waren uitgegeven als *De Geheime Leer*.

Met deze en vele andere geschriften verzekerde mevrouw Blavatsky zich van een blijvende plaats in de geschiedenis vanwege haar uitgebreide metafysische kennis, tot uitdrukking gebracht door een immense hoeveelheid literatuur die al meer dan een eeuw spirituele zoekers over de gehele wereld heeft aangetrokken.

Uit: *The Theosophist*, mei 2005
Vertaling: A.M.I.

Men kan iets pas waarachtig kennen
wanneer men het liefheeft;
wanneer men zijn medemens niet liefheeft,
kent men hem niet.
Men moet liefhebben en kennen tegelijkertijd
om waarachtig te kennen.
Maar deze liefde is geen gehechtheid of een houden van,
zij is als het Licht dat niet alleen alle dingen doet zien,
maar ze ook levend maakt.
Het is een intens dynamische kracht
die ervaren wordt als een stralend levend Licht.

Sri Ram, De diepere zin van het leven